

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГУМАНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Зміни у підходах до вищої педагогічної освіти актуалізують можливість переосмислення основ педагогічної діяльності, насамперед тих, що стосуються її гуманізації. На важливості такого переосмислення акцентують увагу О. Бугрій, В. Буряк, В. Кремень, Л. Куликова, О. Остапчук, Н. Побірченко, Я. Шрамко та ін.

За умов запровадження гуманістичного підходу у навчальний процес вищої педагогічної школи активізується новий контекст особистісного розвитку студентів, насамперед у тій частині, що стосується їх саморозвитку.

На сьогодні відомі різні погляди на сутність саморозвитку, які в узагальненому вигляді можуть бути представлені такими комплексами ідей:

– саморозвиток – це спеціальна духовна діяльність особистості, спрямована на внутрішнє ушляхетнення себе;

– діяльнісно-практична зміна себе відбувається не в особистісній самоізоляції від світу, а в процесі соціально ціннісної й особистісно значущої діяльності та спілкування з опертям на цілі їх збагачення і максималізації особистісного самоздійснення;

– однією з головних складових саморозвитку є самоосвіта, яка зумовлює підвищення інформованості особистості, освоєння нею моделей предметної діяльності, збільшення на цій основі міри свободи особистості;

– саморозвиток – це цілераціональна самодобудова себе відповідно до завдань діяльності та життєвих цілей;

– саморозвиток особистості передбачає духовно-практичне самоперетворення з метою повноти індивідуального самовизначення і соціального служіння.

В основі суб'єктної позиції студента – відповідальність за результати своєї освіти. За роки навчання у ВНЗ він має навчитися проектувати особисті

цілі, вибудовувати стратегію і тактику своєї професійної поведінки в навчальному процесі. За допомогою методики і технологій освітнього процесу важливо забезпечити такі умови, які стимулювали б створення кожним студентом власної професійної суб'єктності і суб'єктності учня. До основних компонентів такої методики Л. Кондрашова відносить:

- надання свободи вибору способів вирішення пізнавальних завдань;
- виконання комунікативно-ігрових проєктів;
- розвиток рефлексивних здібностей особистості;
- набуття навичок управління власними емоціями й емоційним станом учасників освітнього процесу;
- демократизацію і діалогізацію відносин у системі „вчитель – учень”, „викладач – студент”;
- активізацію зусиль учасників під час планування, організації і реалізації освітнього процесу;
- створення індивідуальної стратегії і тактики для реалізації освітнього процесу;
- створення умов для становлення суб'єктності кожного учасника освітнього процесу.

Останнім часом усе частіше піднімається питання про необхідність усвідомлення викладачами цінності фасилітаційної педагогічної діяльності, розвитку індивідуального досвіду фасилітації студентів, оволодіння її прийомами і засобами. Серед основних принципів, які покликані супроводжувати фасилітаційну діяльність гуманного педагога, слід назвати такі, як:

- бачити у студенті самоцінну й унікальну особистість, котра має право на загальнолюдську рівність з викладачами;
- рахувати головним у педагогічній діяльності особистісну гідність студента;

- усвідомлювати широку потенційність студента і сприяти її розгортанню, допомагати його самоактуалізації;
- демонструвати довіру до студента від початку і протягом усього часу взаємодії з ним;
- підтримувати і розвивати індивідуальне та групове цілепокладання, сходження до більшого прояву суб'єктності – своєї і студента;
- визнавати і поважати внутрішню мотивацію поведінки і діяльності студентів, враховувати її при організації освітньої діяльності;
- бути не „носієм істини в останній інстанції”, не ревізором, а „довідником”, у кращому випадку – значущим експертом з питань, які цікавлять студента, джерелом досвіду;
- бути доступним для кожного студента, знаходити засоби духовного зв'язку з ним;
- проявляти активність у взаємодії, не ставати „спостерігачем з боку”;
- розвивати власні здібності співпереживання, входження у стан іншої людини і базуватися на цьому в своїй педагогічній діяльності;
- відверто проявляти свої почуття, переживання у процесі взаємодії;
- розвивати власні здібності відчувати емоційний настрій групи;
- навчатися розуміти самого себе, знати свої можливості і керувати собою.

Таким чином, освітній процес педагогічного ВНЗ, в основу вибудови якого покладається ідея гуманізації, виступає важливим чинником особистісного саморозвитку студентів, що дає змогу готувати не вузького функціонера-фахівця, а справді творчу особистість, здатну до активного самовдосконалення і підтримки в майбутньому вдосконалення своїх учнів.